

MİLLÎ MÜDAFAA MÜKELEFİYETİ NİZAMNAMESİ

Bakanlar Kurulu Kararının Tarihi : 22/6/1940 No : 2/13765
Dayandığı Kanunun Tarihi : 7/6/1939 No : 3634
Yayımlandığı R. Gazetenin Tarihi : 27/6/1940 No : 4546
Yayımlandığı Düsturun Tertibi : 3, Cildi: 21 S. 774

BÖLÜM : 1

Umumi hükümler

Madde 1 – (Değişik birinci fıkra :20/5/2002-2002/4222 K.) Seferberlik ve savaş hali ile bu hallerin henüz ilan edilmemiş olduğu ancak savaşı gerektirebilecek bir durumun meydana geldiği gerginlik ve kriz dönemlerinde yapılacak seferberlik hazırlıkları ile kıtaların toplanması esnasında, alelade vasıtalarla temin edilemeyen bütün askeri ihtiyaçları veya hizmetleri, 7/6/1939 tarihli ve 3634 sayılı Millî Müdafaa Mükellefiyeti Kanunu ile bu Tüzük hükümleri dairesinde vermeye veya yapmaya her şahıs borçludur.

Millî Müdafaa mükellefiyetinin tatbikına başlanacağı ve nihayet bulunduğu tarihler ve bu mükellefiyetin tatbik sahası İcra Vekilleri Heyeti kararıyla tayin ve ilan olunur.

Madde 2 – Millî Müdafaa Mükellefiyeti, mükelleflerin kudret ve kabiliyeti ve mevcut menbaları gözönüne alınarak adil bir nispet dairesinde tevzi edilir. Her teklif yazılı ve imzalı kağıtlarla yapılır. Bunlarda mükellefiyetin mahiyeti, miktarı ve mümkün oldukça devam müddeti gösterilir. Yapılan mükellefiyete karşı bir makbuz verilir.

Madde 3 – Kanunda yazılı istisnalardan başka verilen her şey veya yapılan her hizmet için sahibine değerince tazminat verilir.

Madde 4 – Şahsi mükelleflere verilecek vazifelerin tayininde bunların yaşları, cinsleri, sanat ve meslekleri, sıhhat, kabiliyet ve istidatları gözönünde bulundurulur.

On beş yaşını bitirmemiş olanlarla 65 yaşını tamamlamış olanlar ve malül ve sıhhati muhtel olanlarla bakıma muhtaç çocuğu olan ve gebe bulunan kadınlar şahsi mükellefiyete tabi tutulamazlar.

Madde 5 - On iki yaşını bitirmemiş olan çocuklar bakıma muhtaç sayılır.

BÖLÜM : 2

Mükellefiyet tatbikını istemeğe salâhiyetli makamlar ve vazifeleri

Madde 6 – Mükellefiyet tatbikını istemeğe salâhiyetli askeri makamlar şunlardır:

- Millî Müdafaa Vekaleti,
- Müstakil tugay komutanlıkları ile daha üst komutanlıklar (Deniz, hava dahil)
- a ve b fıkralarında yazılı makam sahiplerinin salâhiyetli kılacakları kendi levazım başkanları ve müfrez birlikler komutanları.

Madde 7 – Bir mükellefiyet dairesinde aynı zamanda muhtelif kıtalar (Kara, deniz, hava) bulunduğu takdirde mükellefiyet emirleri bunların cümlesine komuta etmek salâhiyetini haiz komutan tarafından verilir.

Millî Müdafaa Vekaletince Ordunun umumi ihtiyaçları için konulan mükellefiyetlere Vekaletin müsaadesi olmadıkça başka makamlarca el konamaz.

Madde 8 – Milli Müdafaa Mükellefiyeti Komisyonu bulunmayan yerlerde mükellefiyetin acele tatbikına zaruret hasıl olup da usulü dairesinde Komisyona müracaata imkan olmıyan haller müstesna olmak üzere mükellefiyet emirleri daima Milli Müdafaa Mükellefiyeti Komisyonlarına hitaben verilir.

Madde 9 – Milli Müdafaa Mükellefiyeti emrini alan Komisyon Reisi derhalKomisyonu içtimaa davet eder ve aza derhal toplanır. Komisyonda kanununun 8 inci maddesinde yazılı nisap temin olunamadığı ve iş de acele olduğu takdirde keyfiyetin bir zabıt varakasıyle tevsik olunması üzerine mükellefiyet, Komisyon Rei-sinin yardımıyle, ciheti askeriyece doğrudan doğruya tatbik ve temin olunur.

Madde 10 – Bir mahalde Milli Müdafaa Mükellefiyeti Komisyonu veya tali komisyon bulunmaz veyahut bir mükellefiyetin acele tatbikına zaruret hasıl olup da bu komisyonlara müracaat mümkün olmazsa mükellefiyeti doğrudan doğruya tatbika salahiyyetli olan makam veya mükellefiyet emrini hamil memurlar, mahalli belediye- den veya köy ihtiyar heyetinden ve bunlar da bulunmadığı takdirde o yerin halkından birine müracaatla mükellefiyet tatbik olunacak şeylerin doğrudan doğruya ahaliye tevzii için kendisine yardım edilmesini ister.

Madde 11 – Milli Müdafaa Mükellefiyeti Komisyonu talep olunan şeyin kendimenbalarının fevkinde olduğunu beyan ederse evvel emirde kendi menbalarının müsaade ettiği miktarı vermeğe mecburdur. Bu halde ciheti askeriye bunu tahkik vetesbit eder. Bildirilen miktardan fazlası meydana çıkarılacak olursa ancak ihti- yaç miktarına el koyar ve saklayanlar hakkında takibat yapılmak üzere merciine bildirir.

Muztar haller haricinde bir ailenin ve ziraat hayvanlarının yeni istihsalzamanına kadar olan yiyeceklerine mükellefiyet tatbik olunamaz.

Bu halleri oradaki en büyük komutan tayin eder.

Madde 12 – Mükellefiyet emrini hamil bir müfrez komutanı emrindeki kıtanıniaşesini gittiği mahalde mükellefiyet yoluyle temin zaruretinde kalırsa aldığı erzakın kaç günlük olduğunu ve nizami istihkakın neden ibaret bulunduğunu vereceği mükellefiyet karnesine yazar.

Madde 13 – Müstesna hallerde müfrez bir kıta komutanı mükellefiyet karnesini hamil olmadığı halde emrinde bulunan insan ve vasıtaların yevmi istihkaklarını icabında şahsi mesuliyeti altında ve şahsi senediyle mükellefiyet yoluyle alır ve keyfiyeti derhal üstüne bildirir.

Madde 14 – Kısmi veya umumi seferberlik haline münhasır ve müstesna olarak, Milli Müdafaa Mükellefiyeti Kanununun 9 uncu maddesindeki şerait altında, bir deniz kuvvetine veya hali infiradda bir harb gemisine komuta eder, her denizsubayı gemisine ve maiyetindeki insanlara kati surette lüzumlu olan ihtiyaçları mükellefiyet yoluyle tedarik edebilir.

Madde 15 – Umumi seferberlikte bir deniz kuvveti komutanı zaruret halinde her zaman ve her yerde tüccar gemilerine vesair deniz ve hava vasıtalarına bütün malzeme, teçhizat, hamule ve eşhas ve mürettebatıyla birlikte mükellefiyet koyabilir.

Madde 16 – 6 ncı madde mucibince mükellefiyet tatbikini istemeğe salahiyyet-li olanlar bu iş için tavzif edecekleri subay ve memurlara mükellefiyet karneleri verirler.

Madde 17 – Kanunun 5 inci maddesi mucibince harb mevkilerinde kalan ahalinin ihtiyacını temin için mükellefiyet tatbik edilmek lazım gelirse komutan tarafından valiler, kaymakamlar ve nahiye müdürleri veya belediye reisleri memuriyetleri mıntakası dahilinde bu mükellefiyetin usulü dairesinde mükellefiyet komisyonları vasıtasıyla tatbik ettirilmesine memur edilebilirler. Bu halde işbu memurlara matbu evraktan lüzumu kadar verilir.

Madde 18 – 6 ncı maddenin c fıkrasında yazılı makam sahipleri icraatmütaakip ellerinde kalan mükellefiyet karnelerini ve diğer matbu evrakı derhal kendilerine salahiyet vermiş olan makama iade ederler.

BÖLÜM : 3

Mükellefiyet tatbik eden komisyonlar ve bunların ihzari ve icrai vazifeleri

Madde 19 – Kanunun 8 inci maddesinde teşekkül tarzları ve vazifeleri gösterilen Milli Müdafaa Mükellefiyeti Komisyonları her vilayet ve kaza merkezindeve tali komisyonlar ise nahiye ve köylerde bulunur.

Madde 20 – Milli Müdafaa Mükellefiyeti Komisyonlarının kırtasiyesi Dahiliye Vekaletince temin edilir. Seferi matbu evrakı Milli Müdafaa Vekaletinden gönderilir.

A - Hazarda ihzari ve ihsai vazifeler

Madde 21 – Milli Müdafaa Mükellefiyeti Komisyonlarının hazarda yapmakla mükellef oldukları ihzari ve ihsai tetkikler biri tahrir ve tesbit, diğeri teftiş ve tetkik olmak üzere iki kısımdan ibarettir.

Madde 22 – Tahrir ve tesbit,senede bir defa olarak Milli Müdafaa Mükellefiyeti Komisyonları tarafından yapılır:

Bu işe esas olmak üzere Milli Müdafaa Vekaletince gönderilen cetvellerde müfredatı yazılı maddelerden kaza dahilinde hangilerinin ne miktarda mevcut ol-duğu ve istihsal edildiği Ticaret, Sanayi ve Ziraat Odalarında mevcut malumattan ve İstatistik Umum Müdürlüğünce tanzim edilen istatistiklerden, Maliye, Belediye, Gümrük ve İnhisarlar İdarelerinde ve M. M. Mükellefiyeti Komisyonlarındaki nakil vasıtaları kayıtlarından, Sıhhat Müdürlüğünden ve icabında bütün Devlet teşkilatından istifade etmek suretiyle tahrir ve tesbit olunur.

Madde 23 – Her kazada esaslı tetkikat neticesi vücade getirilecek olan buceveller dört nüsha olarak tanzim olunur. Ve altları M. M. Mükellefiyeti Komisyonunca tasdik edildikten sonra bir nüshası Komisyonunda alıkonur. Diğer üç nüshası da kazalardan vilayetlere gönderilir. Vilayetler kazalardan aldığı cetvellerin birer tanesini merkez kazasına ait cetvelle birlikte Milli Müdafaa Vekaletine gönderir. Üçüncü nüshaları vilayet M.M. Mükellefiyeti Komisyonlarında saklanır. Dördüncü nüshaları da topluca mintakasında bulunduğu kolordu komutanlıklarına gönderilir. Cetveller muhteviyatı (Ton, aded, kangal, metre mikabı ilh...) olmak üzere açıkca gösterilmeli ve seferberlik hazırlıklarını aksatacak olan hiç bir şüphe ve muhabereye meydan verilmemelidir.

Madde 24 – İşbu cetvellerdeki bütün kuyudat ve malumat mahrem tutulur ve mahrem saklanır.

Madde 25 – Komisyonlar cetvelde yazılı maddeleri şu ana hatlar dairesinde tanzim ve tesbit ederler.

a) Ticaret odalarında sınıf ve dereceleri malum olan tacirlere, şirketlere ve şahıslara, fabrikalara, imalathanelere ve toptancılara ait mağaza, depo, ambar, silolarda ve hallerde stok halinde mevcut yiyecek, giyecek ile her türlü teçhizat, mayi mahruk yağlar, kauçuk ve inşaat vesaire malzemesi gibi her nevi maddeler (Gümrük, rıhtım, banka, demiryolları depo ve ardiyeleri dahil.)

b) Şirketlere ve şahıslara ait su ve hava nakil vasıtaları ve canlı cansız kara nakil vasıtaları ve bunların tip, kabiliyet ve miktarları,

c) Makine, fabrika alat ve edevatı ve her nevi sanata mütaallik tezgah ve takımlar,

d) Sıhhi ve baytari hususlara ait istihsal yerleri, ecza ve ilaç depoları ve eczaneler.

Madde 26 – Tahrir ve tesbitte mevcut olan mevat ve malzeme yurt kaynaklarını bilmek bakımından esastır. Ayrıca matbu cetvellerin mahsus hanesindeki "her zaman bulunan miktar" ise tahavvülata uğramıyacak tarzda hesap edilerek doldurulur.

Madde 27 – Nerede bulunursa bulunsun Devlete ait maddeler ve malzeme tesbitten hariç bırakılır.

Madde 28 – Komisyonlar tahrir ve tesbit muamelesine her sene 1 inci Teşrin ayı başında başlarlar ve bu muameleyi nihayet bir buçuk ay içinde bitirirler. Valiler vilayetlerine ait tahrir ve tesbit cetvellerini İkinci teşrinin 15 inde postaya vererek M. M. Vekaletine gönderir. Hasat zamanları erken olan vilayetlerde hasadı mütaakip tahrir ve tesbit muamelesi yapılır.

Madde 29 – Her üç ayda bir M. M. Mükellefiyeti Komisyonları ellerinde bulunan tahrir ve tesbit cetvellerinde yazılı maddelerin ne miktar artıp eksildiğini aynı menbalardan teftiş ve tetkik ederler.

Bir yangın veya ticaret terki, ihracat ve ithalat gibi sebeplerle vuku bulan artıp eksilişin mucip sebepleri cetvelin mahsus sütunlarına yazılarak ve bu hale dair komisyonca meşruhat verilerek mezkûr cetvelin bir sureti nihayet 15 Nisana kadar Milli Müdafaa Vekaletine gönderilmiş bulunur.

Yukarıda yazılı olanlardan başka Milli Müdafaa Vekaleti lüzum gördüğü zaman- larda da tahrir ve tesbit işini yaptırır.

B - Canlı cansız kara nakil vasıtalarında ihzari ve ihsai vazifeler

Madde 30 – Nakil vasıtalarının ne zaman ve ne şekilde tahrir edileceği Milli Müdafaa Vekaleti tarafından zamanında Milli Müdafaa Mükellefiyeti Komisyonlarına bildirilir. Tahrir için lazım olan cetvel ve defterler ve harcırahlar Milli Müdafaa Vekaletince temin edilir.

Madde 31 – Nakil vasıtalarının tahrir emrini alan Milli Müdafaa mükellefiyeti komisyonu kanununun 23 üncü maddesinde yazılı tahrir heyetini tesbit eder. Bir komisyon mıntakasında temin edilemeyen veteriner ve mütehassıslar diğer komisyon mıntakalarındaki sivil ve askeri veteriner ve mütehassıslardan alınmak suretiyle temin edilir. Veteriner bulunmadığı takdirde atlı sınıflardan subaylar verilir. Tahrir heyetlerinin tesbit ve kurulmasında mahallinden tedarik edilemeyen veteriner ve mütehassıslar kolorduca tamamlanır.

Madde 32 – Tahrir heyetlerinin muayyen olan günde toplanma yerinde bulunmamalarından ve nakil vasıtalarının bu yerlerde bulundurulmamasından alakalı mülkiye memurları mesuldür.

Nakil vasıtalarını mazeretsiz getirmeyenler hakkında tahrir heyeti ve ihtiyar heyeti müşterek mazbata yaparak kanuni takibat yapılmak üzere Milli Müdafaa Mükellefiyeti Komisyonuna verirler.

Madde 33 – Nakil vasıtaları tahrir yerlerine her türlü teçhizatları, koşumları ve yedek parçalarıyla birlikte getirilir. Ve tahrir cetvellerine vasıtalarla birlikte bunlar da yazılır. Noksanları işaret edilir.

Madde 34 – Kanununun 24 üncü maddesi mucibince yapılacak tahrirlerde bir toplanma yerinde bulunan yabancı köylülerin ve bunlara ait nakil vasıtalarının yerleştirilmemesinden ve bu esnada toplanma yeri civarındaki mezruat ve sairenin muhafaza edilmemesinden idare memurları mesuldür.

Madde 35 – Tahrir heyetleri toplanma yerine getirilen bütün nakil vasıtalarını (Orduya elverişli olan, orduya elverişli olmayan ve istisna edilen) suretinde üç kısma ayırırlar.

Hayvanlar:

Madde 36 – Hayvanlardan aşağıdaki arızaları göstermeyenler orduya elverişli addolunur. Bu arızalarla malül olanlarla, yaş haddinden fazla olanlar elverişli olmayan kısma ayrılır.

I - Topallığı mucip derecede kemik şişleri, tedavi ve ıslahı gayri kabil ayak hastalıkları, müzmin çıkıklar,

II - Beli salık (Sayı katan), sar'a, illeti sükün, kornaj,

III - İki gözü kör,

IV - Alelümum fitıklar, soluğan (Rie anfizemi,)

V - Dişleri çiğneme (Madığ) fiiline mani derecede gayri muntazam fazla miktarda papağan ve noksan olanlar ve dilleri nisfından tamamen kesik olanlar.

Madde 37 – Hayvan Sağlık Zabıtası Kanununun tesbit ettiği hastalıklardan, beygir, katır ve eşeklerde ruam ve marazı cima ile malül bulunanlar tahrir edilmez ve orduya alınmazlar. Mahalli hükümete ihbar edilirler.

Lenfanjit, gurm, uyuz, pirop plazmoz, şarbon ile malül bulunanlar tahrir olunurlar. Şifayab olduktan ve karantine müddetini ikmal ettikten sonra orduya alınurlar.

Çift tırnaklı hayvanlardan sığır ve mandalarda: sarı sıktı cenin veya tederrün ile malül bulunanlar tahrir edilmez ve orduya alınmazlar. Mahalli hükümete ihbar edilirler. Hummai kulai "Şap", şarbon, arazi cemre, sarı muhiti zatürrie, pirop plazmoz, pastörelloz, uyuz veya barbon ile malül bulunanlar tahrir edilirler. Şifayap olduktan ve karantine müddetini ikmal ettikten sonra orduya alınurlar.

Develerde: Çiçek ve uyuz ile malül olanlar tahrir olunurlar. Şifayap olduktan ve karantine müddetini ikmal ettikten sonra orduya alınurlar.

Kuduza musap olan hiç bir nevi ve cins hayvan tahrir edilmez ve orduya alınmaz. Mahalli hükümete ihbar edilir.

Her nevi at ve öküz arabaları ve kızaklar:

Madde 38 – Kullanılmıyacak derecede hurda olan ve esaslı kısımları bulunmayan arabalar ve kızaklar orduya elverişli değildir. Ufak tefek tamirlerle kullanılabilir nakil vasıtaları orduya elverişli hanesinde gösterilir. Ve noksanları tesbit edilir.

Madde 39 – Bir arabanın vaziyetinin tesbitinde aşağıdaki esasların gözetilmesi lazımdır.

a) Sandık kısmında :

Yan, ön ve arka kapaklarıyla taban tahtalarının yükü taşıyabilecek şekilde olması.

b) Ön kısımda :

Ok, boncuk ağaçları ve haç ağacı, ön, üst ve alt yastıkları ve bunların birbirine bağlanma demir ve çemberleri bulunması, ön dingilin parçasız ve eksiz ve dingil başının poyrasına uygun olması, tekerlek başlığı, parmaklar ve ispitlerin taban demirinin tam olması.

c) Orta kısmında :

Makas ağacı ve özek ağacının sağlam olması.

ç) Arka kısmında :

Alt ve üst yastıklar, arka tekerlek teferruatı kullanılacak bir şekilde ve noksansız olması.

Motörlü vasıtalarda :

Madde 40 – Motörlü nakil vasıtalarından çok kullanılmış ve tamir edilmeyecek derecede eskimiş olanlar orduya elverişli olmayan hanesinde gösterilir ve ne için bu işe yaramaz oldukları hizalarına işaret edilir.

Madde 41 – Kanunun 30 ve 40 ncı maddelerinde gösterilen hayvan, araba ve motörlü nakil vasıtası da tahrir edilir ve cetvelin istisna hanesinde gösterilir.

Madde 42 – Tahrir edilen her nakil vasıtası sahibine bir vesika verilir. Nakil vasıtaları sahipleri bu vesikalari her soruluşta göstermeğe mecburdurlar.

Madde 43 – Bütün nakil vasıtaları tahrir edilirken şu esaslar göz önünde tutulur :

1 - Bir köy veya mahalledeki nakil vasıtalarından her şahsa ait olan nakil vasıtaları bir arada yazılır.

2 - Motörlü nakil vasıtaları cins ve markalarıyla arabalar cins ve vasıflarıyla, beygirler ve katırlar cins, hizmet ve eşkalile, manda, öküz ve eşeklerle deve ve taylar adeden deftere geçirilir. Top çeken öküz ve mandalar ayrıca eşkalile yazılır.

3 - (**Değişik :20/5/2002-2002/4222K.**) Tahrir cetveline evvela en çok nakil vasıtasına sahip olanlar ve sonra sırasıyla daha az vasıtaya sahip olanlar kaydedilir. Milli müdafaa mükellefiyeti komisyonundaki deftere de bu sıra ile geçirilir. Seferberlik ve savaş hali ile bu hallerin henüz ilan edilmemiş olduğu ancak savaşı gerektirebilecek bir durumun meydana geldiği gerginlik ve kriz dönemlerinde de mükellefiyet bu sıra üzerinden tatbik edilir.

Madde 44 – Arabalar ile motörlü nakil vasıtaları Belediye kayıtlarından da istifade edilerek tahririn doğruluğu kontrol ve temin edilir.

Madde 45 – Tahrir bittikten sonratahrir cetvellerinin altı tahrir heyetleri tarafından mazbata halinde tasdik edilir. Tahrir cetvelleri Milli Müdafaa mükellefiyeti komisyonu azaları tarafından dahi mazbata halinde tasdik edildikten sonra M.M. mükellefiyeti komisyonundaki kütük defterine geçirilir.

Madde 46 – Tahrir yapılmıyan senelerde tahrir heyetleri erlerin son yoklama zamanında merkeze gelen köy ihtiyar heyetlerinin seçecekleri adamları ve merkezde bu işleri gören belediye memurları Milli Müdafaa mükellefiyeti komisyonuna çağrılır ve aşağıdaki yazılı işler yapılır.

a) Telef ve harap olanlarla başkasına devir vesair sebeplerle elden çıkarılan nakil vasıtalarıyla yeniden alınan nakil vasıtaları defter üzerinde düzeltilir. (Bu değişiklikleri kayıt için kütük defterleri yazılırken her şahsa ait hanede kafi boşluk bırakılmak lazımdır.)

b) Tahrir zamanında her hangi sebeple yazılamayan vasıtalar yeniden kaydedilir.

c) O senenin II nci Kanunu başında kanunun 25 inci maddesinde yazılı asgari yaş haddine giren hayvanları tahrir esaslarına göre tesbit ve kütük defterine kaydedilir.

Madde 47 – Milli Müdafaa Mükellefiyeti Komisyonları her sene II nci Kanununbaşına ait ve nümunesine göre dolduracakları nakil vasıtaları kuvve cetvelini askerlik şubelerine verirler.

Madde 48 – Köylerde ve belediye teşkilatı olmayan yerlerde ihtiyar heyetleri ve belediye teşkilatı olan yerlerde kanunun 27 nci maddesinde yazılı belediye memurları, mıntakalarında bulunan nakil vasıtalarının nümunesine göre bir kütük defterini tutarlar ve değişiklikleri bu defterini tutarlar ve değişiklikleri bu defterin mahsus hanelerine işaret ederler.

Madde 49 – Askerlik şubeleri seferi nakil vasıtaları ihtiyaç cetvellerini nümunesine göre doldurarak M.M. Mükellefiyeti Komisyonlarına hazar vaktinde verirler ve aynı zamanda M.M. Mükellefiyeti Komisyonu mıntakasından alınacak bütün nakil vasıtalarının yüzde nispetini de bildirirler.

Madde 50 – M.M. Mükellefiyeti Komisyonu bu cetvelleri alınca hemen içtima ederek istenilen nakil vasıtalarını şubeden verilen nispet dahilinde köy ve mahallelere taksim eder. Bu suretle her köy ve mahalleden aynı yüzde nispeti dahilinde nakil vasıtası almak suretiyle her hangi bir mıntakanın daha ağır bir mükellefiyete tabi tutulmamasını temin eder.

Madde 51 – Her köy ve mahalleden alınacak nakil vasıtaları miktarı tesbiteldikten sonra kütük defterlerindeki sıra numarasına göre lüzumu kadar nakil vasıtasına mükellefiyet tatbik edilir. Mükellefiyet tatbik edilecek nakil vasıtaları için nümunesine göre her şahıs namına bir (Vesait celp pusulası) ve her köy için de bir (Getir emri) doldurulur.

C - Nakil vasıtalarına ve teferruatına kıymet takdiri

Madde 52 – M. M. Mükellefiyeti Komisyonları her sene II nci Kanunun başında her nevi at ve öküz arabalarıyla bunların koşum takımları ve teçhizatına ve hayvanların eğer, semer, hamut, keçe, çul, yular vesair teçhizatına mahsus olmaküzere nümunesine göre bir fiyat cetveli tanzim ederek askerlik şubeleri vasıtasıyla askerlik dairelerine gönderirler. Askerlik daireleri mıntakalarındaki komisyonlardan gelen fiyat cetvellerine göre vasati bir fiyat tesbit ederler. Bu vasati fiyat cetvelinin birer sureti komisyonlara ve Milli Müdafaa Vekaletine gönderilir. Bu fiyatlar tazminata esas olur.

Madde 53 – M. M. Mükellefiyeti yolu ile alınacak 10 yaşından aşağı muhtelifcins hizmet hayvanlarının bedeli: evsafına, ırklarına, hizmetlerine, teşekkülât, kudret ve beden ölçülerine ve rayici beldeye nazaran bir evvelki senenin mubayaasının vasati fiyatları ve ileriki senenin rayicine göre beş yaşındaki hayvanın kıymeti esas tutularak on yaşından aşağı olan hayvanların fiyatı tayin ve yeni sene bütçesine dercedilir.

On yaşında ve daha yukarı yaştaki hayvanlara gelince:

1 - Aynı ebad dahilinde olup yaşları 10, 11 ve 12 olanlar için bütçeye konulan fiyattan % 25 nispetinde; yaşları 13 ve daha yukarı olanlar için bütçedeki fiyatlardan % 60 a kadar tenzilat yapılır.

2 - (**Değişik: 24/12/1942 - 2/19214 K.**) Komisyona getirilen muhtelif cins hizmet hayvanlarından faaliyet, seyir ve hareketi cüzi şekilde bozacak amudiyet bozukluğu, topallığı mucip olmıyan sert kemik şişleri (Süro, form, eparven) ve yumuşak şişler (Molet, Vasigom) ve nişane terk etmiş dağlar gibi muayyebat gösterenler için komisyonca takdir olunacak bir miktar para indirilebileceği gibi; Ziraat Vekaletince damızlığa ayrılmayıp satılmasına müsaade edilmiş safkan Arap, safkan İngiliz ve safkan Angloarap hayvanları ve yarışlarda muvaffak olmuş veharalardan satılmış veya dışarıdan getirilmiş safkan veya yarımkan fevkalade vasıfları haiz hayvanlar da % 25 den fazla olmamak şartıyla komisyon tarafından daha yüksek fiyatla alınabilir.

Komisyonca takdir edilen kıymet % 25 den ziyade ise bu gibi hayvanlar ancak Milli Müdafaa Vekaletinin tasvibi ile alınabilir.

3 - Mübrem teçhizatlarıyla beraber alınan vasıtaların kıymetine bu teçhizatın fiyatları ilave edilir.

*Ordu ihtiyacı için Milli Müdafaa Mükellefiyeti yoluyla alınacak hayvanların
asgari beden ölçüleri*

<u>Hayvanın hizmeti</u>	<u>Nev'i</u>	<u>Beden yüksekliği</u>		<u>Göğüs çevresi</u>	
Süvari saf bineği	Beygir	1,43	en aşağı	1,60	en aşağı
Topçu bineği	"	1,40	" "	1,57	" "
Sair binekler	"	1,38	" "	1,53	" "
Sahra top (Çengel ve şıvgar)	"	1,50	" "	1,70	" "
Sahra top (Dip)	"	1,55	" "	1,75	(Ağırlığı en aşağı 500 kilo)
Dağ top	Katır	1,43:1,50	" "	1,63	en aşağı
Süvari Mt.	Beygir	1,35	" "	1,50	" "
Nakliye koşumu	"	1,30	" "	1,47	" "
Nakliye koşumu	Katır	1,30	" "	1,47	" "
Makineli tüfek koşumu	Beygir	1,30	" "	1,45	" "
Makineli tüfek koşumu	Katır	1,30	" "	1,45	" "
Mekkari	Beygir	1,30	" "	1,42	" "
"	Katır	1,30	" "	1,42	" "

Madde 54 – Mükellefiyet yoluyla ordunun istediği şartları haiz, alınacak motorlu0 vasıtaların kıymetleri, teferruat ve yedek bedelleri hariç olmak üzere yeni olarak alındıklarına göre bütçede gösterilen fiyat esas tutularak ve bu tarihten itibaren geçen müddet ve mükellefiyet yoluyla alındığı tarihteki yenilik ve kullanılma bakımından vasıfları ve durumları tesbit edilerek aşağıdaki tarzda kıymet takdir olunur:

I - Yapılışları tarihinden itibaren iki sene geçmeyenlerin kıymeti bütçeye konulan esas kıymetinden % 5 den % 25 e kadar;

II - Yapılışları tarihinden itibaren 2, 3, 4 sene geçmiş olanların kıymeti, bütçedeki esas kıymetinden % 25 den % 60 a kadar;

III - Yapılışları tarihinden itibaren beş sene ve daha fazla geçmiş olanların kıymeti, bütçedeki esas kıymetinden % 60 dan % 80 e kadar tenzilat yapılmak suretiyle tayin olunur.

Motorlu vasıtalarından kullanıldıkları müddete nazaran normalden fazla yıpranmış ve iyi bakılmamış olduğu mütehassıs heyetçe tesbit edilenler için durumuna göre bir sonraki dereceye ait nispetler dahilinde kıymet takdir olunur.

Bu vasıtalar:

- a) Bir yedek tekerlek (Lastikli)
- b) Bir lastik pompası (Havalı lastikler için)
- c) Bir gres pompası) Bir İngiliz anahtarı
- d) Bir buji anahtarı
- e) Bir jant somun anahtarı
- f) Bir lastik levyesi (Havalı lastikler için)
- g) Dört tane tek ve çift ağızlı anahtar
- ğ) Bir miçiko veya kriko

Gibi mevcut teferruat ve diğer yedekleriyle birlikte alınır. Bunların komisyonca takdir edilen kıymetleri esas kıymete ilave olunur.

Tamiri kabil motörlü vasıtalar takdir edilen kıymetten tamir masrafları tenzil edilmek suretiyle orduya alınırlar. Tamiri gayri kabil olanlar alınmazlar. Teçhizatları, koşumları ve yedek parçaları eksik olarak veya matlup vasıfları haiz olmayarak getirilen nakil vasıtalarının bu noksanları M. M. mükellefiyeti komisyonları tarafından ikmal edilir.

Komisyon bütçeye konulan kıymetten yüzde yirmi beşten fazla olmamak şartıyla daha yüksek fiyatla motörlü vasıta alabilir.

Komisyonca takdir edilen kıymet yüzde yirmi beşten ziyade ise, Milli Müdafaa Vekaletinin muvafakati alınmak lazımdır.

Arabalarda:

Madde 55 – 1 - M. M. mükellefiyeti yoluyla alınacak nakliye arabaları için 52 nci maddeye göre esas olarak tesbit edilen kıymetler yüzde yüz kabul edilir ve bu kıymetin tekerlekler için % 40, sandık için % 20, dingiller için % 30, oklar için % 10 taksimatı esas tutulmak şartıyla mükellefiyet suretiyle alındığı andaki durumuna göre kıymet hesap ve takdir edilir. Eğer tekerleklerinde arıza mevcut ise arıza derecesine göre en çok % 40, sandık, dingil ve oklarında arıza mevcutsa arızalarına göre yukarıda yazılı nispetler dahilinde esas kıy-metinden tenzilat yapılmak suretiyle kıymet tayin ve tesbit olunur.

II - Yaylı arabaların ve faytonların yeni alındığı kıymetin yüzde nispetinin kırkı yay, döşeme, tente veya körük için, mütebaki % 60 dan % 24 tekerlekler için, % 12 sandık için, % 18 dingil için, % 6 oklar için hesap edilmek suretiyle durumlarına göre kıymet takdir edilir.

D - Kara nakil vasıtalarına mükellefiyet tatbiki

Madde 56 – Ordunun ihtiyacı olan her türlü nakil vasıtalarına Milli Müdafaa Vekaletinin veya salahiyetli komutanlığın göstereceği lüzum üzerine milli müdafaa mükellefiyeti komisyonları, yahut nahiye merkezlerinde nahiye müdürünün reisliği altında jandarma komutanı, varsa belediye reisinden, yoksa nahiye merkezi muhtarından, köylerde muhtarın reisliği altında ihtiyar heyetinden mürekkep muvakkat tali komisyonlar vasıtasıyla mükellefiyet tatbik olunur. Fevkalade hal- lerde mahallin en büyük komutanı tarafından mükellefiyet tatbik olunur. Bu halde alınan şeylerin fiyat ve cinsleri ciheti askeriye mükellefiyet tatbik edentalı komisyonlar tarafından M. M. mükellefiyeti komisyonuna hemen haber verilir.

Madde 57 – Seferberlik ilanında veya hazırlık kararı verildiği vakit M. M. Mükellefiyeti komisyonu hemen toplanarak evvelce komisyon tarafından hazırlanmış olan vesait celp pusulalarıyla askerlik şubesinden verilecek diğer ihtiyaçları havi pusulaları icabı yapılmak üzere mahallin en büyük mülki amirliğine gönderir. Bu pusulalar, evvelce hazırlanmış tebliğ planına göre şehir ve kasa- balarda belediye ve zabıta memurları ve köylerde nahiye müdürleri ve muhtarlar vasıtasıyla sahiplerine tevdi ve tebliğ edilir. Aynı suretle bunlar istenen nakil vasıtalarını toplatarak zamanında topluca ve erat kafilesiyle ve diğer getirilecek şeylerle birlikte Milli Müdafaa mükellefiyeti komisyonu merkezine getirirler.

Madde 58 – Köylerde nahiye müdürleri ve muhtarlar, şehir ve kasabalarda belediye ve zabıta memurları, evvelce tahrir için getirilmemiş olan kaçak nakil vasıtaları varsa bunları da kamilen toplayarak M. M. mükellefiyeti komisyonu merkezine götürmeğe mecburdur. Nakil vasıtalarını sahipleri getirir. Sahipleri bulunmayan nakil vasıtaları ihtiyar heyetlerinin tayin edeceği şahıslar tarafından getirilir. Askerlik şube merkezine veya tesellüm heyeti merkezine gelin-ceye kadar hayvanların işçeleri ve motorlu vasıtaların mevaddı mahrukası vasıta sahiplerine aittir.

Madde 59 – İstenilen nakil vasıtaları her hangi bir sebeple elden çıkmış veya işe yaramaz bir hale gelmiş ise onun yerine diğer bir elverişli olanı ihtiyar heyetleri veya belediyeler tarafından seçilerek ve eğer namına pusula gelen şahısta istenilen vasıta mevcut değilse ihtiyar heyetleri veya belediyelerce tayin edilecek diğer vasıta sahiplerinden alınarak istenilen miktar tamamlanır. Yeniden alınacak bu vasıtalar en çok vasıta sahibi olanlardan seçilir. İstenilen öküz, deve, manda ve eşek ise ihtiyar heyetleri veya belediyeler bunların en iyilerini seçip getirmeğe mecburdurlar.

Madde 60 – M. M. Mükellefiyeti komisyonları merkeze getirilen nakil vasıtalarını yeniden muayene ettirerek evvelce yapılan tahrir kayıtlarına göre mutabakat derecelerini tayin ve son vaziyetlerini tesbit ederler. Bu vaziyet tazminata esas olur. Teçhizatları, koşumları ve yedek parçaları eksik olarak veya matlup vasıfları haiz olmayarak getirilenlerin yerine gelenler içinde bulunan diğer elverişli olanlardan ayrılır veya yeniden ilaveten celp olunarak temin edilir ve böylece ciheti askeriye den istenilen miktar ikmal edilir. Eğer fev- kalade haller dolayısıyla merkezde toplanması lazım gelen vasıtaların bir kısmı gelmemiş ise veyahut gelenlerden elverişli olmayanlar ayrıldıktan sonra kalanları ihtiyacı karşılayamazsa seferberliğin gecikmesi tehlikesi varit görüldüğü takdirde kanununun 34 üncü maddesi mucibince M. M. Mükellefiyeti komisyonu en yakın menbalardan lüzumu kadar vasıta celp ve ciheti askeriye ye teslim eder.

Madde 61 – Arabalar, koşum ve hayvanlarıyla birlikte alınır. Koşum hayvanları olmayan arabaların koşum ve hayvanları celp edilecek diğer arabasız koşum ve hayvanlarla ikmal edilir.

Madde 62 – M. M. Mükellefiyeti komisyonları mükellefiyet tatbik ettikleri nakil vasıtalarının noksanlarını ikmal ettikten sonra da muayene edip son durumlarına göre cetvellerini tanzim ederler. Hayvan ve motörlü vasıtalar için bütçeye mevzu fiyat üzerinden ve arabalarla koşum takımları için de vasıta fiyat cetvellerine göre kıymetlerini tesbit ederler ve nakil vasıtalarının son vaziyetlerine göre yapılacak kıymet indirme ve çoğaltma işini de 53: 55 inci maddede yazılı esaslar dahilinde yaparak almış fiyatlarını tesbit ederler. Bundan sonra bu vesaitin son durumlarıyla fiyatlarını vesait celp pusulalarının dördüncü nüshasına yazarak altını mazbata şeklinde tasdik ederler. Keza vesait celp pusulalarının sevk pusulası olarak kullanılacak olan ikinci ve üçüncü nüshalarını da doldurarak nakil vasıtalarını bu pusulalarla birlikte askerlik şubesine veya tesellüm heyetine teslim ederler. Askerlik şubesi veya tesellüm heyeti buna göre bir tesellüm makbuzu tanzim ederek vasıta sahibine, sahibi yok sa adamına veya ihtiyar heyetine (Sahibine teslim edilmek üzere) verir.

Develer devecileriyle beraber mükellefiyete tabi tutulur.

Madde 63 – Mükellefiyet yoluyla tedarik olunan nakil vasıtaları bir askeri müfrezeyi veya eşyayı beş günden fazla taşıyacaksa hareketten evvel mükellefiyet komisyonu ile müfrezeye komutanı tarafından bu vesaitin evsafı ve buldukları haller müştereken tesbit edilir.

Madde 64 – Muvakkat bir zaman için mükellefiyete tabi tutulan nakil vasıtalarından teşkil olunacak kafilelere, şahsi mükellefler arasından münasip biri, Milli Müdafaa Mükellefiyeti Komisyonu tarafından kafile başı tayin olunur.

Madde 65 – Bir müfrezeye veya bir kafilenin nakli için mükellefiyet suretiyle tedarik olunan vesait ziyaa veya hasara uğrarsa müfrezeye veya kafilenin komutanı tarafından nakil vasıtalarının, mevcut ise mal sahiplerine, aksi halde kafile başına, ziyaa veya hasarı gösterir bir beyanname verilir. İşbu beyannameye zararın sebepleri hakkındaki mütalaa ve bu vesaitin evvelden kıymetleri takdir edilmemiş ise zararın tahmini miktarı yazılır.

Madde 66 – Bundan evvelki maddede yazılı olan beyannameyi vermekten komutan imtina ederse mal sahibi, bulunmadığı takdirde kafile başı, hasarın vuku bulduğu mahallin Milli Müdafaa Mükellefiyet Komisyonuna veyahut salahiyyetli mahkemeye derhal müracaat ederek zarar ve hasarın sebeplerini ve miktarını tesbit ettirir.

Madde 67 – Alat ve edevat, makine ve cihazlar ile kara, deniz ve hava vasıtalarına sekiz günden fazla bir müddet için mükellefiyet tatbik olduğu zaman alınmazdan evvel bunların hal ve vasıfları Milli Müdafaa Mükellefiyeti komisyonu ile bunları alanlar tarafından müşterek imzası ve iki nüsha halinde bir zabıt varakasıyla tesbit olunur. Hizmet görüldükten sonra alınan şeyler tamamen veya kısmen iade olduğu vakit zarar yoksa makbuz istirdat olunarak vasıta sahibine yalnız hizmet müddetini gösteren bir vesika verilir. Zarar varsa bunun şekilve miktarı ve vasıtanın hizmet müddeti bir zabıt varakasıyla tesbit edilerek bir nüshası vasıta sahibine verildikten sonra makbuz istirdat olunur.

Madde 68 – Milli Müdafaa Mükellefiyeti Komisyonlarında veteriner bulunmadığı ve mallein tatbik edilemediği takdirde, bu gibi hayvanların sevk evrakına ve eşkal hanelerine meşruhat verilerek mürettep buldukları hayvan depolarında veya kıtalarda malleine tabi tutulurlar.

(Ek: 9/4/1945 - 3/2397 K.) Bununla beraber, komisyon, getirilen hayvanlar arasında;

a - Burun akıntısı olanı,

b - Ön veya arka bacakları ile gövdelerinde, tesbih şeklinde ve birbirine yakın şişcikler bulunanı,

c - Pek düşkün ve yürüyemeyecek bir halde olanı,

ç - Güçlülükle nefes alanı veya tabii olmıyan bir şekilde sık sık soluyanı,

d - Yürürken gırtlğından, etraftan işitilecek bir şiddetle, ses çıkarını,

e - Kılırları düşmüş olanı veya uyuz belirtileri göstereni, görürler ise, bunları göndertmiyerek, her halde bir veterinere muayene ettirir- ler. Bunun için, en yakın askeri veya mülki makama başvurarak bir veteriner getirtilir ve veteriner gelinceye kadar, hastalığın diğer hayvanlara ve insanlara bulaşmaması için, hemen, o yer belediye veya ihtiyar kurulu eliyle, bu gibi hayvanlar, emin bir yerde tecrit edilerek bakım altına alınır.

Madde 69 – Tek tırnaklı ve çift tırnaklı hayvanlar için tatbiki gereken ve ordu hayvanlarının bulaşık hastalıklara karşı korunmasına matuf olan aşı ve serumlar hayvan depolarında veya kıtalarda veterinerler tarafından tatbik olunur.

BÖLÜM: 4

Tesellüm heyetlerinin kurulma tarzı ve mükellefiyet muameleleri örnekleri

Madde 70 – Tesellüm heyetlerinin kurulma tarzı:

Tesellüm heyetleri ordunun teşkilatı arasında ve kadro ile tesbit olunan ambar ve depoların veyahut muvakkaten teşkil olunan ambarların mesul heyetlerinden ibarettir. Kendi kadrolarıyla askerlik şubeleri ve birliklerin tesellüm heyetleri de bu vazifeyi görürler.

Madde 71 – Kanunun 4, 57, 58 ve 59 uncu maddeleri hükümlerine göre tanzimi lazım gelen vesikaların isimleri ve numaraları aşağıda gösterilmiş ve bunların birer örneği işbu Nizamnameye bağlanmıştır.

Örnek No:

1 - Askerî makamlar Milli Müdafaa Mükellefiyeti Komisyonuna yazılacak mükellefiyet emri,

- 2 - Milli Müdafaa Mükellefiyeti Komisyonundan askeri makama cevaben yazılan mükellefiyet yoluyla alınması takarrür eden maddelerin tesellümü için tezkere,
- 3 - Askeri makamdan mükellefe verilecek tesellüm makbuzu,
- 4 - Milli Müdafaa Mükellefiyeti Komisyonundan tazminatı tesbit için askeri makama verilecek beyanname,
- 5 - Askeri makamın tazminat kararı,
- 6 - Askeri makamın verdiği tazminat kararının mükellefe tebliğ ve katiyetkesbettirilmesi hakkında mükellefiyet komisyonunun tezkeresi,
- 7 - I) Tazminat kararının katiyet kasbettiğine dair Milli Müdafaa Mükellefiyet Komisyonunun askeri makama vereceği cetvel, (Mükellef bir olursa,)
- 7 - II) (Mükellef çok olursa,)
- 8 - Askeri makamın yapacağı tahakkuk müzekkeresi,
- 9 - Milli Müdafaa Mükellefiyet Komisyonunun tutacağı tekalif defteri.

Madde 72 – Yukarıda yazılı evrak hakkında şu suretle muamele yapılır:

a) Mükellefiyet emri; işbu Nizamnamenin 6 ncı maddesinde gösterilen yetkili askeri makamlar tarafından yazılır. Bunun cilt ve umumi numaraları, matbaada tab edilirken ve hususi numaraları mükellefiyet emri yazılırken askeri makam tarafından sıra ile konur. Mükellefiyet emirleri karne halinde dip koçanlı olarak tab ve tevzi olunur. Karneler mükellefiyet tatbikine yetkili olan makamlardan bu işe memur edilenlere verildiği takdirde cildin veya vazife-nin hitamında, artan dip koçanlar ve varaklar o mezuniyeti veren makama iade edilir.

b) Tesellüm makbuzu; mükellefiyet emrini yazan askeri makamın tesellüm heyeti tarafından tanzim ve mükellefe ita edilir. Bir de kuponu vardır.

c) Tazminat kararı; mükellefiyeti emreden askeri makamın havalesiyle o makamın satınalma komisyonu tarafından verilir. Bu karar mükellefiyet emri vermiş olan makamın tasdikiyle tekemmül eder.

ç) Tahakkuk müzekkeresi; ciheti askeriyece tanzim edilerek tahsisata mahsuben ita emrine rapt ile mal memurluğuna tevdi olunur. Tazminatın, Hükümetçe takarrür eden tediye esasına göre (Nakten veya bono olarak) tediyesi bu müzekke- rede gösterilir. Tahakkuk muameleleri Muhasebe Umumiye Kanununun hükümlerine tevfikan diğer masrafların tahakkuk muameleleri gibi yapılır.

d) Tazminat kararının katiyet kesbeylettiğine dair cetvel: Bu cetvel için mükellefin bir veya birden fazla olduğuna göre tanzim edilmek üzere iki türlü örnek tertip edilmiştir. Askeri makamın tazminat kararı mükellefe tebliğ edilerek katiyet kesbeyledikten sonra, tazminat tutarı tahakkuka esas olmak üzere askeri makama hitaben yazılır.

e) Tekalif defteri; bu defteri mükellefiyet emrini alan mükellefiyet komisyonları numara ve tarih sırasıyla tanzim ve takip ederler. Mükellefiyet emrinin komisyonda tatbik safhaları bu defterin boş hanelerinde tarih sırasıyla kayd ve tesbit olunur. Evrak ve vesaike müstenidatının doğru olarak kayıt olunmasından, ahız ve muhafaza edilmesinden, tahrip ve ziyandan Milli Müdafaa Mükellefiyeti Komisyonunun azasından olan seferberlik müdürü veya memuru, bunların bulunmadığı yerlerde komisyon reisleri mesuldür.

Bu şahıslarda tebeddül vukuunda halefe devir ve teslim yapılır.

BÖLÜM : 5

Şahsi Mükellefiyet

Madde 73 – Şahsi mükelleflerin yaşları nüfus hüviyet cüzdanlarına göre tayin olunur. Bu cüzdanları gösteremeyenlerin yaşları ise muayene eden tabib tarafından, raporla, takdir ve tesbit edilerek haklarında muamele yapılır. Mükellef nüfus cüzdanını veyahut mensup olduğu nüfus dairesinden kaydını getirdiği takdirde muamele tashih olunur.

Madde 74 – Şahsi mükellefiyete tabi olanlardan hastalık ve malüliyet iddiasında bulunanlar muayeneye sevk edilirler. Bu muayene askeri tabipler, bunların bulunmadığı yerlerde Hükümet ve belediye tabipleri, bunlar da yoksa serbest tabipler tarafından yapılır. Tabibe gidemeyecek kadar hasta ve malüllerden tabibin bulunduğu yerde olanlar evlerinde muayene ettirilir. Ve bunlardan uzak köylerdeki vaziyetleri küçük sıhhat memurları veya sıhhat erbaşları vasıtasıyla tesbit olunur. Mezkür sıhiye memur veya erbaşların köy ihtiyar he-yetleriyle birlikte tanzim edecekleri bir mazbata üzerine hastaya halin icabına göre mükellefiyetten devamlı veya muvakkat geri kalma vesikası verilir. Mükellefiyetten devamlı geri kalmayı mucip hastalıklar ve malüliyetler nizamnameye bağlı cetvelde gösterilmiştir.

Madde 75 – Had bir hastalığa musap olanlar tabip tarafından verilecek raporla nekahetlerinin sonuna kadar mükellefiyetten geri kalırlar. Tedavisi mahalli vesaitle imkansız görülenlerle tedavisi mümkün olmayan müzmin veya bünyevi hastalık musapları hakkında da tedavi imkansızlığını tasrih eden (Mükellefiyetten geri kalma) veya böylelerin yapabilecekleri muayyen mükellefiyetlerigösteren (Mahdut kabiliyet) raporları verilebilir.

Madde 76 – Gebelikleri takip raporiyle anlaşılanlara, (Mükellefiyetten muvakkat geri kalma) vesikası verilir.

Alameti aşikar olmadığı halde gebelik iddiasında bulunan kadınlar mümkünse mütehassıslar tarafından muayene edilerek alınacak raporlara göre muameleye tabi tutulurlar. Mütehassıs bulunmayan yerlerde tabip raporiyle bu gibiler üç ayı geçmemek üzere mükellefiyetten geri bırakılabilirler. Üç ay bitiminde kati ra- poru verirler.

Madde 77 – Kadınların şahsi mükellefiyetinde şu sıralar ve esaslar gözetilir:

- I - Sıra beklemeden kendi isteğiyle gelenler,
- II - 20 - 40 yaş arasındaki kızlarla çocuğu olmayan dul kadınlar,
- III - 20 - 40 yaş arasındaki evli kadınlardan çocuğu olmayanlar,
- IV - 20 - 40 yaş arasındaki kadınlardan bakıma muhtaç çocuğu olmayanlar,
- V - 40 - 50 yaşları arasındaki kadınlar (Yukarıdaki vasıf ve sıralara göre),
- VI - 50 - 65 yaşları arasındaki kadınlar (Yukarıki vasıf ve sıralara göre),
- VII - 20 yaşından aşağı kız ve kadınlar.

Madde 78 – Şahsi mükellefiyete tabi kadınlar aşağıda yazılı hizmetlerde kullanılırlar:

- 1 - Dikim ve terzilik, ütücülük, ahçılık hizmetleri, levazım ve harb sana- yii işleri,
 - 2 - Sıhhi ve içtimai muavenet müesseseleri hizmetleri,
 - 3 - Yardımcı hemşirelik,
 - 4 - Hastabakıcılık,
 - 5 - Sıhhiyeye ait depo, fabrika ve laboratuvar hizmetleri,
 - 6 - Pasif korunma hizmetleri (Nizamnamesine göre),
 - 7 - Resmi ve memleket müdafaasına yarayan müesseselerde çalışanların askerliğe çağırılmasından dolayı boş kalan hizmetler (Yapabilecekleri hizmetler ve tercihan asker olanın aile efradı),
 - 8 - Posta, telgraf ve telefon hizmetleri,
 - 9 - Memleket müdafaasına yarayan hususi fabrikalar işleri,
 - 10 - Köylerde ve çiftliklerde askere gidenlerin bıraktıkları zirai istihalat işleri,
 - 11 - Yol ve inşaat işleri (İtiyat ve tahammül kaydıyla)
 - 12 - Devlet demiryolları hizmetleri,
 - 13 - Tramvay, tünel, otobüs vesair nakliyat işleri (Ehliyetlerine göre),
 - 14 - Ahalinin iâşesi hizmeti.
- Meslek sahibi olanlar orduda faaliyet yeri oldukça, mesleklerinde istihdam edilirler.

Madde 79 – Şahsi mükellefiyete tabi erkekler:

- 1 - Hava taarruzlarına karşı korunma teşkilllerinde ve işlerinde (Nizamname-sine göre),
- 2 - Sıhhi ve içtimai muavenet müesseselerinde ve işlerinde,
- 3 - Devlet, vilayet ve belediye amme hizmetlerinde, doğrudan doğruya veya dolayısıyla memleket müdafaasına, ordu ve halkın zaruri ihtiyaçlarının teminine yarayan resmi ve hususi her türlü teşekkül ve müesseselerde,
- 4 - Nakliyat, levazım, muhabere ve istihbarat işlerinde,
- 5 - Kızılay ve benzerleri hayır cemiyetleri hizmetlerinde,
- 6 - Memleketin müdafaası işlerinde çalışanların kimsesiz ailelerine yapılacak yardım işlerinde,
- 7 - Arazi, yol ve inşaat işlerinde,
- 8 - Askeri ihtiyaçları karşılayan sair hizmetlerde kullanılırlar.

Madde 80 – Kadınlar kendi köy, kasaba ve şehir sınırları içinde çalıştırılır. Ancak kendi ve saitiyle beraber nakliye işlerinde çalışmak arzusundabulunanlar memleket içi mintakasındaki geri hizmetlerinde kullanılabilirler.

Madde 81 – Kadınlar ve 18 yaşından küçük erkekler:

- a) Gece işçiliğinde,
 - b) Maden ve taş ocaklarının yer altı işlerinde,
 - c) Sıhhatte muzur ve tehlikeli sanayide, yer ve su altı işlerinde,
 - ç) Gemilerde kömürçülük ve ateşçilikte;
- Kullanılamazlar.

Madde 82 – Şahsi mükelleflere verilecek işlerde gözönünde tutulacak vasıflar ve esaslar aşağıda gösterilmiştir:

a) Nakliyat işleri:

Nakil vasıtalarında çalışacaklar kullanacağı nakil vasıtasını işletecek, sevk ve idare edecek kabiliyette olmalı, ruhi ve hareki arızası bulunmamalıdır.

b) Yükleme, boşaltma, sırtta taşıma işleri:

Kalp, akciğer, damar, nüha, amudufikari, masfal ve kemik hastalıkları musabları, emofilikler, büyük dalaklılar, karaciğeri şiş olanlar, fitıklılar, (Vücutun neresinde olursa olsun) adale dumuru, şerç düşüklüğü, geniş deri tekemmüşleri olanlar bu hizmetleri yapmaya elverişli değildirler.

c) Muhabere işleri:

Kulakla veya gözle kullanacağı vasıtaya göre kulağının işitmesi veya gözünün görmesi, haber getirip götürme postalarının yürüyüş kabiliyeti, telefon merkezlerinde çalışanların söylemek kabiliyeti yerinde olmalıdır. Kekemeler bu işe alınmaz.

ç) Fabrika, tezgah, imalathane makine işleri:

Bu işlere ayrılacakların beş duygusu ve dikkati, melekesi, yapacağı işe kabiliyeti, bilgisi, sıhhati yerinde olmalıdır.

Yiyecek, içecek maddeleri hazırlayan, nakil ve tevzi eden, gıda maddeleri ve konserve yapan fabrika ve imalathaneler merkez ve şubelerinde, fırınlarda çalışacakların bulaşıcı hastalık müsabı olmamaları şarttır. Göze görünür yerlerdeki kerih deri hastalıkları ve yanıkları olanlar da bu işlerde kullanılamaz.

d) Sanat işleri:

Sanatlarının icap ettirdiği meleke ve kabiliyeti haiz olmalıdır.

e) Yol, arazi ve inşaat işleri:

Açıkta yol ve arazi üzerine hava tesirlerine maruz kalarak çalışma tahammülünü haiz ve sıhhati yerinde olanlardan seçilir.

f) Taş ve ateş ocakları, kömür ve maden ocakları, yer altında tünel ve hafriyat işleri:

Buralarda çalışacakların gözlerinin görme, akciğerlerinin teşrihi ve fizyolojik kabiliyeti yerinde olması lazımdır. Kan ve deri hastalığı bulunmamalıdır. (Bunların sık sık mübadele ve münavebeye tabi tutulmaları lazımdır.)

g) Yazı işleri:

Gözleri iyi görecek, muhakemesi, hafızası, sıhhat ve kabiliyeti yerinde olacaktır.

ğ) Hasta bakıcılık işleri:

Zeki, dikkatli, müşfik, kabiliyetli, beş duygusu yerinde, okur yazar, temizliği sever, soğuk kanlı, azası tam ve sağlam olacaktır.

Sırayet halinde trahomlular buldukları köy ve kasabanın hudutları dahilinde nezaret ve tedavi altında görebilecekleri işlere ayrılabilirler.

Madde 83 – Seferin devamınca hizmet görmek üzere tavzif edilecek şahsi mükelleflere, parası alacakları tazminattan mahsup edilmek üzere askeri ayniyat talimatnamesi hükümlerine göre aşağıda yazılı melbusat ve teçhizat verilir:

Kaput

Takım elbise

Çamaşır

İş elbisesi (Lüzumuna göre ayrıca)

Ayakkabı

Çorap

Peksimet torbası

Lüzumuna göre

Kadınların işbu Nizamname mucibince seferde görecekleri hizmetlere hazırlanması için hazar vaktinde teşkilatlandırılması işi ve umumiyetle kıyafete taallük eden hususlar Milli Müdafaa Vekaleti tarafından tanzim ve tesbit olunur.

Madde 84 – Şahsi mükelleflerin muhtelif hizmetlere tayin ve sevklerinde sıhhi ve ailevi durumları gözden uzak tutulmaz; alışkanlık ve tahammül derecelerine riayet olunur. İcabında mübadele ve münavebeleri de yapılır.

Madde 85 – Şahsi mükellefiyete tabi tutulacak kimselerinazardan tesbit ve tasnifi ve icabında celp ve sevki Milli Müdafaa Mükellefiyeti Komisyonlarının vazifeleri cümlesindedir. Seferberlik müdür veya memuru bulunan yerlerde büro ve yazı işlerini bunlar tanzim ve idare ederler.

Madde 86 – Pasif koruma teşkilleri ile Devlet, Vilayet ve belediyelere ait amme hizmetlerinde, memleket müdafaasına, ordu ve halkın zaruri ihtiyaçlarını temine yarayan resmi ve hususi müesseselerde, vazifeli bulunan kadın ve askerlik çağı dışı erkeklere vazifelerine hâle gelmemek şartıyla Milli Müdafaa mü- kellefiyetine ait hizmetler de verilebilir.

Madde 87 – Müfreze komutanları kıtalarına refakat eden kılavuz, sai, sürücü gibi şahsi mükellefleri ve bunların hayvanlarını, bedelleri alacakları tazminattan mahsup edilmek üzere, kıta eradı ve hayvanları gibi iâşe eder.

Madde 88 – Mükellefiyete tabi tutulan kılavuzlar, sailer, sürücüler ve iş- çiler hizmetin hitamında vazife yaptıklarına dair birer vesika alırlar. Bu vesikalar kılavuzlara müfreze komutanı tarafından, sailere mürsenüleyh tarafından, sürücülere müfreze komutanı ile müştereken kafile başı tarafından ve işçilere salâhiyetli müfreze komutanıyla birlikte işbaşı tarafından verilir.

Madde 89 – Şahsi mükellefiyete tabi olanların hal ilcasiyle kendilerini iâşe edememeleri takdirinde alacakları tazminata mahsuben iâşeleri ciheti askeriyece temin olunur.

Madde 90 – Kendilerine şahsi mükellefiyet tatbik olunan kimse hizmet mevkiini terk ederse Milli Müdafaa Mükellefiyeti Kanununun 66 ncı maddesine göre

takibat yapılmak için bu hali tesbit eden subay hemen keyfiyeti ve suç sahibinin hüviyetini, ikametgahını alakalı askeri makama verir.

BÖLÜM : 6

İskan ve konaklama mükellefiyeti

Madde 91 – Milli Müdafaa Mükellefiyeti Komisyonları her üç senede bir defa kolordu komutanları tarafından gönderilen modele tevfikan iskan ve konaklama için temin edebilecekleri binaları gösterir iki nüshalı bir cetvel tanzim ederler. Bu cetvellerde toplu bir halde iskana müsait bulunan meskenlerle köylerde ve müstemilatında perakende bir halde olan meskenler tefrik olunur ve bu cetvellere aşağıdaki izahat yazılır.

I - Subaylar için ahali evlerinde temin olunabilecek olan odalar.

II - Erbaşlarla erler için yatacak yer miktarı ve konacak mesken miktarı.

III - Ahırlar, garajlar vesair barındırma mahalleri ve bunların alabilecekleri canlı cansız nakil vasıtaları miktarı.

IV - Ahaliye, Devlete, belediyelere ait ev, müessese, ahır ve melce olabilecek sair mahallerde konaklayabilecek insan ve yerleştirilebilecek hayvan ve malzemenin miktarı;

Şu kadar ki işbu mahallerden, sahipleriyle kullananların kendileri ve hayvan ve eşyaları ve iktisadi faaliyetleri için lüzumlu olan mahaller mahfuz tutulur. Kendi masraflarıyla garnizonlarının veya memuriyetlerinin buldukları mahallerde ikamet eden subaylarla askeri mensuplarının işgal ettikleri hususi evlerde memuriyet ve rütbeleri mukteziyatına göre 92 nci maddede yazılı işgal hakları olan miktar nispetinde sükna mükellefiyetinden istisna edilirse de bu miktarı tecavüz eden kısmında iskan ve konaklama mükellefiyetine tabi olurlar. Ancak bunların ailesi efradının ikametine lazım gelecek odalar müstesna tutulur.

Madde 92 – Konaklamalarda:

	<u>Oda Adedi</u>
	1 Yatak odası
	1 Mesai odası
Generallere :	1 Emir Sb. Odası
	1 Emir eri odası
Tugay ve A.K.lariyle bunların rütbe muadilerine :	1 Yatak odası
	1 Emir Sb. Odası
	1 Emir eri odası
Tabur K. ve rütbe muadilerine :	1 Yatak odası
	1 Emir eri odası
Bölük K. ve rütbe muadilerine :	Birer oda (İskân kabiliyetlerine göre

Diğer bölük subaylarıyla rütbe ve muadillerinden iki kişiye müştereken bir oda verilir

Ve her bölüğe birer emir eri odası verilir. Bu miktarlar hal ve vaziyetin müsaadesi nispetinde azami haddir. İskan tertibatı, esas itibarıyla komutanların hal ve vaziyete uygun alacakları tertibatla tanzim edilir.

Madde 93 – 91 inci maddede yazılı olan cetvelin bir nüshası Milli Müdafaa Mükellefiyeti Komisyonu tarafından o mntakanın tabi olduğu kolordu komutanına gönderilir.

Madde 94 – Milli Müdafaa Mükellefiyeti Komisyonları Milli Müdafaa Mükellefiyeti Kanununun 16 ncı maddesinin ikinci fıkrası mucibince bedeli gaip şahsaait olmak üzere sükna tedarikine mecbur oldukları zaman mucip sebeplere müstenit ve tediye olunacak paranın miktarını mübeyyin bir zabıt varakası tanzim ve mümkün olduğu kadar süratle alakalılara tebliğ ederler.

Madde 95 – Bir mahalde iskan olunan veya konaklayan kıtalara komuta eden subaylar tarafından her ayın son günü ve keza o mahallin terk olduğu gün işgal olunan yerlerin bedelinin tediyesine esas olmak üzere iki nüshalı bir beyanname tanzim olunur. Vusul ve azimet günleri de yazılarak o mahallin tabi olduğu Milli Müdafaa Mükellefiyeti Komisyonuna verilir.

BÖLÜM : 7

Demir yollarında, deniz ve hava yollarında ve deniz ve hava vasıtalarında ve limanlarında mükellefiyet

Madde 96 – İşletme müesseselerine el konulduğu zamandaki durumları hakkında Devlet Demiryolları ve Deniz Yolları ve Limanları ve Devlet Hava Yolları İşletme Umum Müdürlükleri tarafından alakalılarla karşılıklı üç nüsha bir zabıt varakası tanzim edilir. Bunun biri müessesede ve diğeri alakalı umum müdürlüktekadır ve üçüncü nüshası da M.M. Vekaletine gönderilir. İhtilaf halinde her iki taraf mülahazalarını bu zabıt varakalarına yazarlar.

Madde 97 – Yukarıki maddede bahsi geçen umum müdürler, azami istifade temini için, gerek, mevcut vasıtalarının ve gerek şirketlere veya şahıslara ait olup da emrine geçen bütün nakil vasıtalarının iyi bir halde muhafazası ve arızalarının tamir edilerek emre hazır bulundurulması hususunda baş komutanlığa ve bunun teşekkülüne kadar Genelkurmay Başkanlığına karşı mesuldürler.

Madde 98 – İşletme ve tamir işleri için muktazi yakılacak ve istihlak edilecek maddeler ve alat ve edevat ile iptidai maddeler ihtiyacı ve buna ait masraf Milli Müdafaa ve Münakalat Vekaletleri arasında teşkil edilecek daimi bir komisyon marifetiyle temin ve tedarik olunur. Şirketlere ve hususi şahıslara ait vesait için sarf edilecek işletme ve tamir masrafı bu şirketlere veya şahıslara verilecek tazminattan mahsup edilir.

Madde 99 – Şirketlere veya hususi şahıslara ait nakil vasıtalarının işletme idareleri lüzumlu görülecek bir kadro ile Devlet işletme idarelerine bağlanır. Bu kadro dahilindeki şahıslara verilecek ücret ve maaşlar Devlet işletme idareleri tarafından, bunların emsali askere alınmış ise keyfiyet nazarı dikkate alınmak suretiyle tesbit ve tediye olunur ve bu masraf şirket veya şahıslara tediye olunacak tazminattan mahsup edilir.

Madde 100 – Devlet Demiryolları ve Deniz Yolları ve Limanları ve Devlet Hava Yolları İşletme Umum Müdürlükleri kendi emirleri altında gerek Devlete ve gerekse şirketlere veya hususi şahıslara ait vesait için mükellefiyet tatbik edildiği tarihten başlayarak, mükellefiyet kaldırılincaya kadar geçecek zaman zarfında verilen vazife hakkında ve bu esnada nerede ve ne suretle kullanıldıklarına dair mahal ve zaman zikredilmek suretiyle hizmet cetvelleri tutarlar. Yine bu idareler vesaitte ait mevaddı müstehlake, tamir, telvin, ücret vesaire gibi tekmil masrafları tesbit ederler. Bu makamlar hesap işlerinde Milli Müdafaa Vekaletine karşı mesuldürler. Milli Müdafaa Vekaleti işbu masrafları tetkikve tevsik etmek için icap eden tedbirleri alır.

Madde 101 – Mükellefiyetin kaldırılması halinde işbu vesaitin bulunduğu durumları 96 ncı maddede adı geçen umum müdürlükler tarafından ve bu maddedeki tafsilata göre zabıt varakalarıyla tesbit olunur.

Madde 102 – Devlete, şirket veya şahıslara ait nakil vasıtalarında veya bunlara ait müesseselerde vuku bulacak tahribat, işletme idareleriyle şirket veya mal sahiplerinin ve tahribi yapan veya yaptığı iddia olunan askeri kıta veya müesseselerin vaka mahallindeki mümessillerinden müteşekkil bir komisyon tarafından mahallinde tesbit olunur. Bu vesika askeri bir komisyon veya komiserlikler tarafından tetkik ve tasdik olunarak M. M. Vekaletine gönderilir. Bunlara ait tazminat Milli Müdafaa ve Münakalat Vekaletleri ile şirket veya şahısların mesul mümessilleri arasında tesbit olunur.

Madde 103 – Başkomutanlık veya Genelkurmay Başkanlığı demiryolları veya deniz ve hava yollarından bir kısmını veya tamamını doğrudan doğruya ve askeri idare altında çalıştırmak isterse bu hususta kanunun 47 nci maddesi mucibince muamele olunur ve işletme tarzı Başkomutanlık veya Genelkurmay Başkanlığı ile Milli Müdafaa ve Münakalat Vekaletleri arasında tesbit olunur.

Madde 104 – Kanunun 44 üncü maddesine tevfikan deniz yollarına ve deniz nakil vasıtalarına mükellefiyet tatbiki için işletme müdüriyeti mümessillerine müracaat olunur. Eğer böyle bir mümessil yoksa ister sahilde olsun, ister açık denizde bulunsun doğruca geminin süvarisine, bulunmadığı takdirde, kaptanına müracaat edilir. Bu müracaat tahriri yapılır.

M. M. Mükellefiyeti Kanununun 42 nci maddesinin 2 nci fıkrasında gösterilen nakil vasıtalarına vesair vasıtalara mükellefiyet konması halinde süvari ve kaptan gemide bulunan yolcuları ve el koyan tarafından lüzumsuz görülen hamuleyi gösterilen her hangi bir iskelede tahliye etmeğe mecburdur. Sefineye vaziyed edilir edilmez ne halde bulunduğu tesbit olunur. Gemide bulunan bütün levazimatve tehzizatın, yiyecek ve içeceğin ve kezalik mükellefiyet tatbik olunan hamulenin cinsi ve miktarı bir listeye yazılır. Geminin süvarisi veya kaptanı ile mükellefiyet koyan makam tarafından tayin edilen mümessiller bu bapta karşılıklı birer zabıt varakası tanzim ederler. İhtilaf halinde her iki taraf mülahazalarını bu zabıt varakalarına yazarlar. Bu vesikalar iki asıl nüshalı olarak tanzim kılınır. Biri sefinenin mümessilinde kalır ve diğer aslı da Milli Müdafaa Vekaletine gönderilir. Harb sefinesi haline kalbedilmek hali müstesna olmak üzere tüccar gemilerinin vesair deniz vasıtalarının kumanda heyeti ile tayfa ve mürettebatı şahsen mükellefiyete tabi tutulabilir. Bumadde de gösterilen tesbit muamelesini yapmayan veya bu hususta ihmal ve tekasül gösterenler hakkında kanuni takibat yapılır.

Bu maddenin hükmü havayollarına ve hava nakil vasıtalarına da şamildir.

Madde 105 – El konulan deniz ve hava nakil vasıtalarının hamulelerine mükellefiyet tatbik edilecekse bunların miktar, cins ve evsafını mübeyyin karşılıklı bir zabıt varakası tanzim ve mükellefiyet koyan makamla geminin süvari veya kaptanı ve komutanı tarafından imza olunur. İhtilaf zuhurunda ikitaraf mülahazalarını yazarlar. Bu hamule Devlet teşkilatından en yakın bir makama makbuz mukabilinde teslim olunur.

BÖLÜM : 8

Mahrukat madenlerine ait mükellefiyet

Madde 106 – Milli Müdafaa Mükellefiyeti Kanununun 49 uncu maddesi mucibince mahrukat madenlerini işletenler tarafından mahrukat teslimi suretiyle tatbik olunacak mükellefiyet ciheti askeriyenin nezareti altında cereyan eder.

Madde 107 – Bir madenden yıkanmış, yıkanmamış, imal edilmiş veya edilmemiş kok halinde ve her ne suretle olursa olsun kömür alınması lazım geldiği zaman mükellefiyet madenin tabi olduğu vilayet vasıtasıyla işletenlere tebliğ olunur. Mükellefiyet emrine aşağıda gösterilen hususlar yazılır.

- 1- Mükellefiyet konulan mahrukatın cinsi, nevi, evsaf ve mahiyeti.
- 2- Tayin olunacak tarihte madenin kabiliyetine göre teslim olunacak miktar.
- 3- İşletme sahibinin vesaiti müsait ise vagona veya vapura yüklenmiş olduğu halde maddenin mütat olarak kullandığı iskele ve istasyonlar.

Madde 108 – Teslimat Milli Müdafaa Vekaleti tarafından tayin olunan tesellüm heyetlerine yapılır. Bu memurlar kömürlerin gerek evsafını ve gerek miktarını tetkik etmek hak ve vazifesiyle mükelleftirler. Madenleri işletenler bu kömürlerin sevkiyatını temin etmek için bütün levazım, vesait, eşhas ve müstahdemleri ile muavenet etmeğe mecburdurlar.

Madde 109 – Kanunun 53 üncü maddesinde yazılı madenler ile mayi mahrukat madenleri hakkında da bu bölüm hükümleri caridir.

BÖLÜM : 9

Sınai Müesseselere ait mükellefiyet

Madde 110 – Milli Müdafaa Mükellefiyeti Kanununun 52 nci maddesinde yazılı olan sınai müesseselere mükellefiyet emir ve tatbik etmek salahiyeti M. M. Vekiline aittir. Mükellefiyet emri vekil veya tevkil edeceği makam vasıtasıyla müesseseyi işletenlere veya kanuni mümessillerine tebliğ olunur.

Madde 111 – Mükellefiyet emrinde müessesenin kabiliyetine göre askeri ihtiyaçları temin etmesi lüzumu ve mükellefiyet konan mevad ve eşya ile bunların mahiyet ve evsafı ve teslim edilecek miktar ve teslim zamanı yazılır.

Madde 112 – Teslimler, mükellefiyet konan müessesede ciheti akseriyeden tayin olunan memurlara yapılır. Bu memurlar teslim olunan şeylerin evsafına ve miktarına ait bütün muayene ve tetkikatı ve tahkikatı icra ederler. Müesseseyi işleten, bu tesellüm muamelelerinde bütün memur ve müstahdemlerini ve bu muamele için muktazi olan bütün vesait ve malzemeyi ciheti askeriyece tayin olunan memurların emrine amade bulundurmaya ve mümkün olan her türlü muavenette bulunmaya mecburdur.

Madde 113 – Sahibi tarafından işletilmek üzere bir sınai müesseseye konulan mükellefiyet işletmeğe muktazi bütün iptidai maddelere ve malzemeye teşmil edilebilir. Mükellefiyet konan iptidai maddeler veya malzeme ve stokların müfredatı iki nüsha olarak tertip olunan defterlere yazılır. Altları usulen meşruhat verildikten sonra, sayımda hazır bulunanlara imza ettirilir ve bunun bir nüshası müesseseyi işletene verilir. Diğer nüshası ciheti askeriyece muhafaza olunur.

Madde 114 – Bir sınai müesseseye doğrudan doğruya ciheti askeriyece işletilmek üzere mükellefiyet konması, İcra Vekilleri Heyeti kararı üzerine M. M. Vekili tarafından işletenlere yazılı bir mükellefiyet emri tebliği ile yapılır. El konmadan evvel müessesenin bütün bina ve müştemilatı ve makine vesair işletme teçhizatı ve tesisatı ve mefruşatı ve varsa nakil vasıtaları ve bunların el konduğu zamandaki vaziyetleri ve malzeme ve mamul ve mahsullerin, stokların miktar ve vasıfları müessesenin sahibi veya işleteni veya bunların kanuni vekil veya mümessilleri, bunların bulunmadığı hallerde belediye teşkilatı olan yerlerde muhtarlık vazifesini gören belediye memurları ile beraber ciheti askeriyece müesseseyi tesellüme memur olanlarca tespit edilerek üç nüshalı bir zabıt varakası tanzim ve iki tarafça imza olunur. Bunlardan bir nüshası Milli Müdafaa Vekaletine gönderilir, ikinci nüshası müessesenin sahibine veya kanuni vekil veya mümessiline veyahut bunlara verilmek üzere belediyeye verilir. Üçüncü nüsha ciheti askeriyece memurlarınca muhafaza edilir.

Madde 115 – Ciheti askeriye el koyduğu müesseseyi, mümkün olduğu kadar, işletenin tesis etmiş olduğu usul ve vesaitle işletir.

Ciheti askeriye mükellefiyet emrile kendisine lüzumlu gördüğü memur ve müstahdemlere de şahsen mükellefiyet koyabilir ve bu mükellefiyet müessesede müstahdem olanlara isimlerini havi olarak müessese dahiline yapıştırılan ilanlarla tebliğ olunur.

BÖLÜM : 10

*Gümrük ambarlarında ve antrepolarında, silolarda, umumi mağazalarda
vesairede bulunan tüccar mallarına Milli Müdafaa mükellefiyeti tatbiki*

Madde 116 – Milli Müdafaa Mükellefiyeti Kanununun 56 ncı maddesinde gösterilen yerlerdeki tüccar mallarına mükellefiyet emir ve tatbik etmek salahiyeti Milli Müdafaa Vekiline aittir. Mükellefiyet emri Vekil veya tevkil edeceği makam vasıtasıyla müessese işletmelerine veya bunların kanuni mümessillerine tebliğ olunur.

Madde 117 – Askeri makam tarafından vakı olacak talep üzerine 116 ncı maddede yazılı mahalleri idare edenler buralardaki malların hepsini ciheti askeriye bildirmeğe mecburdurlar. Mükellefiyet emri mükellefiyet tatbikolunan emtianın mahiyet ve miktarını muhtevi olur.

BÖLÜM : 11

Müteferrik hükümler

Madde 118 – Muvakkat bir zaman için sırf askeri ihtiyaçlara çalışmak üzere değirmenlere mükellefiyet tatbik olunduğu vakit mükellefiyetin tatbiki sırasında bu gayrimenkulün hali, durumu mükellefiyeti tatbik eden komisyon ile değirmene el koyacaklar tarafından iki nüsha halinde bir zabıt varakasıyla tesbit olunur. Mükellefiyet kaldırılınca da aynı muamele yapılır.

Madde 119 – Cephede ve asker veya sivil sıhhat teşkilatı olmyan sair yerlerde yaralı ve hasta askerlere bu teşkilata gidebilecek veya sevk olunabilecek bir hale gelinceye kadar mahalli idare veya köy heyetlerince yapılacak mükellefiyet muamelelerinde mükellefiyet komisyonları mahsus mahaller tedarik eder ve böyle bir mahal tedariki mümkün olmazsa hastalar ve yaralılar ahali evlerine verilir. Tedavi olunacak hastalık sari ise bu hastaların konulacağı binalardan ahali boşaltılır. Bunlara hastalar tedavi için yerleştirilir. Köylerde ve kasabalarda zarurat hallerinde yatırılacak hastalara tahsisedilecek binalar ile yatak takımlarının temiz olmasına dikkat edilir vemümkünse binalar ve yatak takımları fenni temizliğe tabi tutulduktan sonra yaralılar ve hastalar yatırılır. Fevkalade müstacel hallerde M. M. Mükellefiyeti Komisyonu Merkezinden uzak mahallerde ciheti askeriye hasta ve yaralılara bakmak için doğrudan doğruya ahaliye mükellefiyet tatbik edebilir. Bu bakımmükellefiyetinde, sari hastalıklarda halkın sıhhati nazarı dikkate alınarak icap eden tedbirler alınır.

Madde 120 – Hazır olmayan veya temsil edilmeyen bir kimseye ait bir şeye mükellefiyet tatbik etmek lazım geldiği ve teklife tabi şeyin başka suretle istifası kabil olmadığı takdirde komisyon bu kimsenin evinin kapılarını köylerde muhtar, kasaba ve şehirlerde mahalle mümessilleri ve bunlar da bulunmazsa komşulardan iki kişi hazır olduğu halde açtırarak mükellef olduğu şeyleri alır. Orada bulunanların imzasını muhtevi bir zabıt varakası tutulur. Bu varaka Milli Müdafaa mükellefiyeti komisyonunda muhafaza edilir.

Madde 121 – Mükellefiyet yoluyla alınan herşeye makbuz verildiği gibi şahsan yapılan mükellefiyette de hizmetin cinsi ve nevi ve mahiyeti ve devam müddeti tasrih edilmek şartıyla mükellefe bir vesika verilir. Mevcut olmayanlar için verilecek tesellüm makbuzu Milli Müdafaa mükellefiyeti komisyonunda muhafaza edilir.

Madde 122 – Milli Müdafaa mükellefiyeti hakkında 3634 sayılı kanunun 4, 10, 36, 41 ve 75 inci maddelerine göre hazırlanmış ve Devlet Şurasınca tasdik edilmiş olan bu Nizamname hükümleri Resmi Gazete'de basıldığı gününden itibaren yürümeğe başlar.

Madde 123 – İşbu Nizamname hükümlerini İcra Vekilleri Heyeti yürütür.

Örnek : 1

Milli Müdafaa mükellefiyeti emri

Cilt No :		Yazıldığı tarih / /	
Umumi No :			
Hususi No :		Yazıldığı mahal	
..... Milli Müdafaa Mükellefiyeti Komisyonu Başkanlığına			
Askeri ihtiyaçlar için aşağıda yazılı maddelerin 3634 sayılı kanun hükümlerine göre mükellefiyet yolu ile tedarik ve itası rica olunur.			
Mükellefiyeti tatbika salâhiyetli şahsın imza, sicil No : ve resmî mühürü			
Mükellefiyet tatbiki istenen maddelerin	Cins ve nev'i		
	Evsafı		
	Miktarı		
Hangi küt'a ve müessesese ihtiyacı için olduğu			
Nereye teslim edileceği			
Mükellefiyet isteyen makam	Memuriyeti		
	Rütbesi		
	Adı ve Soyadı		
	Sicil numarası		

**Millî Müdafaa mükellefiyeti emrine mükellefiyet
komisyonunun cevabı**

Örnek : 2

Cilt	Yazıldığı mahal	
Numara	Yazıldığı tarih / /	
/ /	gün ve	Cilt
		Umumi
		Hususi
		} Sayılı mükellefiyet emrine karşılıktır.
<p>Mükellefiyet usulüyle komisyonumuzca alınması takarrür eden maddelerin cins, miktarlarıyla nereden alınacağı aşağıda gösterilmiştir. Tesellüm edilmesi için tesellüm heyetine tebliği rica olunur.</p>		
	 Mükellefiyet Komisyonu Başkanı
Mükellefiyet tatbiki karar- laştırılan maddeler	Cinsi, nev'i	
	Evsafı	
	Miktarı	
Mükellefin isim ve sabit adresi		

Millî Müdafaa mükellefiyeti için tesellüm heyetleri tarafından mükelleflere
Örnek : 3 verilecek tesellüm makbuzu

Cilt No :		Tarihi / /	
Umumi No :			
Hususi No :			
Tesellüm edilen maddenin	Cinsi		
	Nevi ve evsafı		
	Miktarı [*]		
	Tesellüm tarihi		
[**] Tazminat miktarı			
Mükellefin adresi, adı, soyadı			
Hangi tesellüm heyetince tesellüm edildiği			
Mükellefiyet emrini verenin vazife, rütbe, isim ve sicil No. emrinin tarih ve No. sı			
<p>Yukarıda gösterildiği üzere nın den Millî Müdafaa mükellefiyeti yoluyla alınmış olduğunu mübeyyin tesellüm makbuzudur. Tesellüm eden kuta veya müessesese veya ambar heyetinin imzaları</p> <p>Tasdik olunur. Millî Müdafaa mükellefiyeti komisyon reis ve âzaları</p> <p>[*] Miktarı rakam ve yazı ile yazılacaktır. [**] Bu hane tazmine katıyet keshettikten sonra doldurulur ve tasdik olunur.</p>			

3634 sayılı kanunun 57 nci maddesi mucibince Millî Müdafaa Mükellefiyeti
Örnek : 4 Komisyonunun askerî makamlara vereceği beyanname

Cilt No :		Tarihi / /	
Umumi No :			
Hususi No :			
<p>Millî Müdafaa mükellefiyeti yoluyla alınmış olan aşağıda yazılı maddeler için mükellefe verilecek tazminatın kanunun 57 nci maddesi mucibince tesbit ve işarı rica olunur.</p> <p>M. M. V. Mükellefiyet Åza Åza Kom. Rs.</p>			
A	Mükellefiyet emrini veren	Makam	
		Rürbe	
		Adı ve soyadı	
		Bir örneği bağılı emrin tarih ve No.	
B	Mükellefin, adı ve soyadı	Sarih ve sabit adresi	
		Adı ve soyadı	
C	Alınan maddenin	Cins ve nevi	
		Evsafı	
		Miktarı	
Ç	Mükellefiyetin tatbik Ta. ve No.	Tatbik edildiği tarih	
		Kayıt No.	
D	Mükellefin istediği fiyat	Fiyat	
		Mükellefin imzası	

Millî Müdafaa mükellefiyeti yoluyla alınan maddelere takdir edilen tazminat miktarının kesbi katiyet eylediği hakkında mükellefiyet komisyonundan askeri makama verilecek cevap

Örnek : 7 - I

Numara		Tarihi / /	
/ / tarih ve sayılı yazıya karşılıktır :			
M. M. mükellefiyeti yoluyla alınan aşağıda yazılı maddelere takdir edilen tazminat miktarı sahibine tebliğ edilerek katiyet kesbetmiş olduğundan bedelinin tediyesi hakkında muktezasının ifası rica olunur.			
M. M. Mükellefiyeti		Âza	Âza
Kom. Rs.			
Mükellefin adresi	Sarih ve sabit adresi		
	Adı ve soyadı		
Alınan maddenin	Cins ve nevi		
	Evsafı		
	Miktarı		
	Alındığı tarih		
Tescilim eden kıta veya müessesesi	Kıta veya müessesenin No. veya adı		
	Makbuz	Tarihi	
		Numarası	
Katiyet kesbeden tazminat	Bir kilo veya aded ve yahut aylık fiyatı		
	Tazminat yekûnu		
Mükellefin tebellûğ ve kabul ettiği-ne dair tarih ve imzası			

Milli Müdafaa mükellefiyeti komisyonuna mahsus
teklîf defteri

Örnek : 9

Teklif kayıt sıra No :		Mükellefin sarîh ve sabit adresi, adı, soyadı	
> > tarihi			
Mükellefiyet emri	Emri verenin	Makam ve vazîfesi	
		Rütbesi	
		Adı, Soyadı	
		Sicil numarası	
	Emrin	Tarihi	
		Numarası	
	Emirde gösterilen ihtiyaç	Cinsi ve nev'i	
Evsafı			
Miktarı			
Mükellefiyetin tatbiki	Mükellefiyet tatbik tarihi		
	Teklifin cinsi ve nev'i		
	Teklifin evsafı		
	Teklifin miktarı		
Tesellüm	Tesellüm eden kıtanın isim ve No.		
	Tesellüm eden heyetin rütbe, adı, soyadlarıyla sicil No.		
	Tesellüm makubuzunun tarih ve No.		
Tazminat tesbiti	Mükellefin istediği tazminat		
	Askerî karara göre tazminat		
	Tazminat kararının mükellefe tebliğ tarihi		
	Tazminatı mükellefin kabul ve tazminatın katliyet kesheylediği tarih ve mükellefin imzası		
Tediye	Verilen cetvelin nereye gönderildiği		
	Verilen cetvelin tarihi		
	Verilen cetvelin No :		

*Milli Müdafaa Mükellefiyetinden devamlı geri kalmayı mucip hastalıklar
ve malüliyetleri gösterir cetveldir*

- 1 - Her iki gözde körlük veya her hangi bir sebeple bu dereceye yakın görme noksanı.
- 2 - İleri derecede akıl hastalıkları.
- 3 - Merkezi asap cümlesinin tedavisi muhtemel olmayan, nüküsle muttasıf, bedenin faaliyet ve hareketlerini güçleştiren sekellerle müterafik hastalıkları (Tabes, felci umumi, dimağ ırları, münteşir levhavi tasallüp, sirengomiyeli, uyku hastalığı, felci mütemellil, polyomiyelit ve benzerleri).
- 4 - Muhiti sap cümlesinin tedavisi muhtemel olmayan, nüküsle muttasıf, bedenin faaliyet ve hareketlerini güçleştiren sekellerle müterafik hastalıkları (Müzmin asap iltihapları, etraf felçleri, dumur ve şekil bozuklukları, miyo- patiler ve benzerleri).
- 5 - Müzmin sehaya iltihabı.
- 6 - Sar'a (Hakiki).
- 7 - Bedeni ve ruhi vazifeleri ehemmiyetli surette bozan (Nevrozlar, fobiler, pisikasteni, nevrasteni, isteri ve benzerleri).
- 8 - Tam sağırılık ve dilsizlik.
- 9 - Hançere ve şezenin müzmin, ağır ve tedavisi imkansız hastalıkları.
- 10 - Ağız, boğaz ve merinin tedavisi imkansız mühim hastalıkları.
- 11 - Cüzam.
- 12 - İşe mani olacak kadar büyük veya mühim nedbeler.
- 13 - Beden neşvünemasının ileri derecede geriliği veya ileri derecede zaafi.
- 14 - Beden vazifelerini esaslı surette bozan lenfa ukdeleri hastalıkları ve sekelleri.
- 15 - Lenf ve kan yapan cihazların şıfası kabil olmayan hastalıkları ve ihtilatları.
- 16 - Beden hareketlerine ve vazife görmesine engel olan devamlı nikris, romatizma sekelleri.
- 17 - Beden vazifelerini ehemmiyetli surette bozan iç ifraz guddeleri hastalıkları (Diyabet, Bazdov, kreten ve benzerleri).
- 18 - Vücudun çalışma kabiliyetini ehemmiyetli derecede bozan veya bozabilecek olan muavazası bozulmuş kalb adelesi, şıgafları ve damarlarının devamlıve müzmin hastalıkları.
- 19 - Vazife görmesine mani ehemmiyetli şıryan tazyiki yüksekliği veya düşüklüğü.
- 20 - Kalb anjini (Hunnakısadır.)
- 21 - Akciğer, kasaba ve pilevranın beden faaliyetini ehemmiyetli derecede bozan müzmin hastalıkları.
- 22 - Müzmin, devamlı tedavisi imkansız kasabi asma.
- 23 - Hazım cihazının ve diğer karın ahşasının beden vazifelerini ehemmiyetli derecede bozan ve tedavisi kabil olmayan hastalıkları (Mide tümörleri, müzminkarhalar, karaciğer istihaleleri ve tümörleri, sirozlar, çok büyük dalaklar, ileri derecede ahşa düşüklüğü, büyük prostat, ihlil darlığı ve benzerleri).
- 24 - Kifayetsizlik gösteren müzmin böbrek hastalıkları.
- 25 - Beden hareketi vazifelerini bozan etraf kısılığı veya kısmi yokluğu (Betir, tesmim).

26 - Beden hareket ve faaliyetini bozan müzmin kemik, mafsal, adale ve veter hastalıkları.

27 - Beden hareket ve faaliyetlerini çok ehemmiyetli derecede bozanveya pek fazla şekil bozukluğu gösteren bel kemiği eğrilikleri ve hastalıkları.

28 - Beden hareketlerine zorluk veren basur memeleri, serç düşüklüğü.

29 - Büyük fitıklar (Hangi nahiyede olursa olsun).

30 - İleri derecede varis, varikosel, idrosel.

31 - Her hangi bir iş yapmaya mani olacak derecede elin şekil bozukluğu veya kemiklerinin eksikliği.

32 - Yürüyüşe mani olan ayağın şekil bozukluğu veya kemiklerin eksikliği.

Tenbih :

Gerek mükellefiyetten devamlı geri kalmayı mucip hastalıklar ve malüliyetlerin tayininde ve gerek arızalı sağlam ve sakatlara hizmet tayininde zorluğa uğranan vakalarda, ordu mensuplarına ait Bedeni Kabiliyet Talimatnamesi örnek tutularak muamele yapılır.

**22/6/1940 TARİH VE 2/13765 SAYILI BAKANLAR KURULU KARARI İLE
YÜRÜRLÜĞE KONULAN TÜZÜĞE EK VE DEĞİŞİKLİK GETİREN TÜZÜKLERİN
YÜRÜRLÜĞE GİRİŞ TARİHLERİNİ GÖSTEREN ÇİZELGE****Ek ve Değişiklik Getiren Yönetmeliği Yürürlüğe Koyan Kararnamenin**

Tarihi	Numarası	Farklı Tarihte Yürürlüğe Giren Maddeler	Yürürlüğe Giriş Tarihi
24/12/1942 9/4/1945 22/6/2002	2/19214 3/2397 2002/4222	-- -- --	6/1/1942 21/4/1945 16/6/2002